

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חֵמְדָּה יָמִים

HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ צו תשפ"ב

נכנס יין יצא סוד, למה זה קשור לדוד המלך? (חלק א)

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

פרשת צו סוגרת את הפרשיות העוסקות בעיקר בקרבנות השונים מן החי ומן הצומח. הנסכים מן היין יופיעו במפורש רק בספר במדבר בפרשת שלח (ט"ו ה).

בפרשה הבאה - שמיני, בצמוד למות שני בני אהרון, מופיעה האזהרה מפני שתיית יין בהקשר של עבודת השם: "יִינְן וְשָׁכַר אֶל תִּשְׁתְּ אֹתָהּ וּבְנֵיךָ אֹתָךְ בְּבֹאֲכֶם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (ויקרא י"ט).

עבודת השם דורשת דעת ולכן דרשו חז"ל והזהירו: "נכנס היין יצא הדעת כל מקום שיש יין אין דעת" (במדבר רבה פרשה י סימן ח). השבוע נציין ונחגוג את חג הפורים. עיון קל במגילת אסתר מגלה כי משתאות היין תופסים מקום מרכזי בסיפור המגילה, גם המהפך שהציל את עם ישראל, התרחש דווקא בזמן המשתה השני שערכה אסתר לאחשורוש והמן (אסתר ה' ד-ה, ז' א-ג, המשתה נזכר שבע פעמים בפסוקים אלה). גם בספר משלי, בפסוקים המתארים את נס הפורים, מודגש משתה היין: "חֻקְמוֹת כְּנָתָה בְּיָתֵהּ חֻצְבָה עֲמוּדֶיהָ שְׂבָעָה... מִסְכָּה יֵינָה אֶף עֶרְכָה שְׁלֹחָנָה... לָכוּ לְחַמּוּ בְלִחְמֵי וְשִׁתּוּ בַיַּיִן מִסְכָּתָי" (ט"א - ה). פורים הוא החג שקשור בטבורו לשתיית יין והגעה למצב של חוסר דעת. חז"ל קבעו "אמר רבא: מיחייב איניש לבסומי (לשתות יין) בפוריא עד דלא ידע" (מגילה דף ז ע"ב, עיינו על אתר בשם ר' אפרים, בשו"ע או"ח סי' תרצה, ב וברמ"א בהגהה שם וכמובן בנושאי הכלים).

חכמים התמודדו בדרכים רבות עם ההדרכה הכללית בעבודת השם, המרחיקה את האדם משתיית יין, ועם דברי חז"ל והפוסקים בנושא ההתבסמות בפורים. יריעתנו קצרה מלהכיל דיון מעמיק בנושא כללי זה. לכן, נחדש ונדגיש בדברינו נקודה אחת, המגלה קשר מפתיע בין מגילת אסתר ומשתאותיה, לבין דוד המלך וגאולתם של ישראל. הבסיס לקשר זה הוא העובדה שהשביעיות מאוד דומיננטיות, ותופסות מקום מרכזי בחיי דוד המלך.

דוד, הבן השביעי של ישי, זכה דווקא עם אשתו השביעית - בת שבע, להוליד את בנו שישב אחריו על כסאו, ממנו יצא המלך המשיח (עיינו בפירוש המשניות לרמב"ם, סנהדרין פ"י מ"א היסוד השנים עשר). כך נוצרת ההקבלה עם מגילת אסתר, הנביאה השביעית, הקשורה בטבורה למידת המלכות שגם היא השביעית, ועם השביעיות הרבות המופיעות במגילתה. סוד חיי דוד, שבעים שנה, מקושר בקשר ישיר למשתה יין שנערך בביתו של רבי יהודה הנשיא, בהשתתפות תלמידו רבי חייה הגדול ובניו. נצטט את דברי הגמרא במסכת סנהדרין: "יהודה וחזקיה בני רבי חייה הוו יתבי בסעודתא (השתתפו בסעודה) קמי רבי (על שולחנו של רבי יהודה הנשיא), ולא הוו קא אמרי ולא מידי (הבנים לא השתתפו בשמחה ולא פצו את פיהם). אמר להו (אמר רבי למשרתיו): אגברו חמרא אדרדקי (תדאגו ששני הצעירים ישתו יותר יין), כי היכי דלימרו מילתא (שתיית היין תפתח את פיהם). כיון דאיבסום (אחרי ששתו יותר מלימודם והיו מבוסמים), פתחו (את פיהם) ואמרו: 'אין בן דוד בא עד שיכלו שני בתי אבות מישראל, ואלו הן: ראש גולה שבבבל (המנהיג הפוליטי של יהדות בבל שהייתה תחת האימפריה הפרתית), ונשיא שבארץ ישראל (רבי יהודה הנשיא שהיה מוכר כמנהיג התורני והפוליטי של יהודי ארץ ישראל וכנראה גם התפוצות שהיו תחת האימפריה הרומית)', ... אמר להם (רבי יהודה הנשיא): בניי (למרות שאתם הבנים של רבי חייה אני רואה אתכם כבני כי רבי חייה הוא ידידי הטוב ביותר והחברותא שלי), קוצים אתם מטילין לי בעיניי? (למה אתם דוקרים אותי ומאחלים לי ולעם ישראל "איחולים" נוראים שכאלה?) אמר לו רבי חייה: רבי, אל ירע בעיניך (לא הבנת את מה שמסתתר מאחורי דברי בני), יין ניתן בשבעים אותיות (יין בגמטריה 70), וסוד ניתן בשבעים אותיות (וסוד בגמטריה 70), (בזכות זה ש) נכנס יין - יצא סוד". (דף לח ע"א).

מה פשר הסוד שיצא? על כך נרחיב בדברינו בע"ה בשבוע הבא.

בינתיים נאחל לכל עם ישראל בארץ ובתפוצות חג פורים שמח. שלום, שקט ושלווה לכל יהודי אוקראינה וכלל אזרחיה. נתפלל להתקיימות חזון השלום של הנביא ישעיהו, שלום שיביא טובה לכלל האנושות, שתכיר בירושלים בירת ישראל כמקור הצדק והיושר.

לְעִילּוֹי וְשִׁמַּת

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן ז"ל נלב"ע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	מר זליג וגבי' שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	מר שמואל וגבי' אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב
הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	גב' צפורה בת יונה דונייר נלב"ע י"ב אדר א'	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	מר משה וסרצוג כ" בתשרי תשפ"א	הרב אשר וגבי' סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
מר יחזקאל וגבי' חנה צדיק י"ט בתשרי תשפ"א	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	חיים לייב בן מיכאל קרייסל ב' בשבט	ר' מאיר וגבי' שרה ברכפלד (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)	הרב אשר וגבי' סוזן וסרטיל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף
מר יצחק טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א	הרב ראובן וחייה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	ר' אליהו כרמל וגבי' מלכה טויבע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	גב' נועה רבקה בת מלכה ברכה ומשה

Eretz Hemdah
2 Bruriya St. POB 8178 Jerusalem 91080
Tel: 972-2-5371485 Fax: 972-2-5379626

ארץ חמדה, ע"ר
רח' ברוריה 2 ת.ד. 8178 ירושלים 91080
טל' 02-5371485 פקס: 02-5379626

www.erezhemdah.org info@erezhemdah.org

ניתן לקרוא את הדברים גם באתר האינטרנט

חֵמְדַּת שְׁנַת הַשְּׁבַע

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית מורנו מבית 'ארץ חמדה'

משלוח מנות מפירות שביעית¹

האם מותר לשלוח פירות שביעית כמשלוח מנות בפורים?

כמובן שאם שולחים פירות שביעית, חשוב להודיע למקבלים שאלו פירות הקדושים בקדושת שביעית, בכדי שהמקבלים ינהגו בפירות בהתאם. אך יתכן וישנה בעיה נוספת.

חז"ל דורשים את הפסוק "והייתה שבת הארץ לכם לאכלה" – ולא לסחורה. האם שליחת משלוח מנות היא סחורה? ניתן לראות במשלוח המנות מעין 'סחורה' משתי בחינות:

א. השבת משלוח מנות כמעין חוב:

בתוספתא ישנה רשימה המפרטת חובות שונים שאסור לפרוע בעזרת פירות השביעית, מפני שיש בכך מעין סחורה. בין השאר נאסרים שם שושבינות וגמולין, אך מתירים "דבר של גמילות חסדים".

'שושבינות' היא סבב של נתינת מתנות הנחשבת חוב של ממש (ניתן לתבוע את השושבינות בבית דין, כפי נפסק בשו"ע חו"מ סימן רפ"ו). בימי קדם מתנות הנישואין היו נחשבות חובות הדדיים על המזמנים (ויש קהילות שעדיין מתייחסות אליהם כך).

גמולין' זו נתינה שנוהגים שתהיה הדדית. כפי שחברי אנדרדוס היטיבו להציג, משלוח מנות של פורים הוא קצת כך; לא יהיה נעים אם נקבל משלוח מנות ולא נשיב משלוח לשולח!

אם כנים הדברים, לפי התוספתא יתכן ותהיה בעיה "לשלם" משלוח מנות מפירות שביעית.

אך בירושלמי יש גרסה שונה. הניסוח שם הוא שמותר לשלם על גמילות חסדים בעזרת פירות שביעית. מה משמעות "תשלום" לגמילות חסדים? פאת השלחן אומר שהכוונה היא בדיוק לדברים הללו, שלא נעים שלא לשלם אותם.

אם כך, לכאורה תהיה מחלוקת בין התוספתא והירושלמי אם מותר **להשיב** משלוחי מנות מפירות שביעית.

ב. תשלום חוב המצווה מפירות שביעית:

במשנה (שביעית ח, ח) נאמר שאין מביאים קרבנות שאדם חייב בהם (לדוגמא: קיני יולדות) מדמי שביעית.

לאור זאת, הרב בצלאל ז'ולטי (הרב הראשי של ירושלים בשנים תשל"ג-תשמ"ג, וזכיתי אני להיקרא על שמו) אוסר לתת משלוח מנות מפירות שביעית, שהרי גם משלוח המנות הם חוב המוטל על האדם.

שבט הלוי פוסק בהתאם לכך: נתינת משלוח המנות מפירות שביעית אסורה, שכן יש בכך פריעת חוב המצווה.

את התוספתא שנהוג לתת מעבר לחובה הבסיסית מותר לתת מפירות שביעית, שהרי אין חובה לתת מעבר (למרות שזה נהוג).

השבת משלוח מנות בעייתית יותר, מכיוון שלפי התוספתא יתכן וזה אסור (גם אם אין בחובת משלוח המנות עצמה תשלום חוב, השבת משלוח מנות נתפסת כחוב).

הגרש"ז חולק על שבט הלוי, ומתיר להשיב משלוח מנות מפירות שביעית, לאור לשון הירושלמי.

ביחס לפריעת החוב המצוותי, הגרש"ז מבחין בין שני סוגי חובות ממצוות. יש חוב המוטל על נכסי האדם: החובה לתת קרבן, חובת פדיון הבן. מעבר למצווה שיש בנתינות אלה, יש חוב המוגדר הלכתית כחוב ממוני, המוטל על נכסי האדם.

משלוח מנות אינו מייצר חוב ממוני. אמנם בדרך כלל אנשים מוציאים כסף על משלוחי המנות, אך משלוח המנות אינו מוגדר הלכתית כחוב על ממונו של האדם, אלא כחובה אישית.

מהי מהות החובה האישית הזאת?

במשנת יוסף מציע הסבר:

כאשר אדם חייב קרבן, חלק מהרעיון הוא שהאדם יוציא מכיסו ויתן לגבוה. כאשר אדם פודה את בנו, חלק מהמטרה היא שהאדם ישקיע, יוציא מכיסו ובכך יפדה את הבן.

אך ביחס למשלוח מנות המטרה איננה להוציא כסף, אלא לגרום לשמחה ודיבוק חברים. אין חשיבות להוצאה של הכסף, אלא לכך שהשני מקבל ושמח בזה.

לקראת פורים, נשתדל ללמוד מדבריו את המטרה המרכזית של משלוח המנות: לא להוציא יותר כסף או להרשים יותר, אלא לשמח איש את רעהו, וכך נביא לדיבוק הלבבות וכל ישראל יהיו חברים.

¹ עיינו גם בתשובה מתוך שו"ת "במראה הבזק" בנושא זה, [כאן](#).

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה של:

ישראל בן רבקה	ניר רפאל בן רחל ברכה	טל שאול בן יפה
אריה יצחק בן גאולה מרים	שי בת הלל	גדעון בן רחל
נטע בת מלכה	מאירה בת אסתר	חנן הראל הכהן בן דרורה
חוה ראנלה בת פיילא	ר' יצחק בן בריינדל גיטה	יוסף חלילי בן רחל
רבקה בת שרה בלה	נהוראי בן רבקה נמיר	משה בן רחל

בתוך שאר חולי עם ישראל

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן.

יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה"

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח וביורור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה,

כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

לרכישה

הלכה פסוקה

תקצירים מתוך פסקי דין - רשת בתי הדין 'ארץ חמדה גזית'

עורך: הרב הדיין עקיבא כהנא, חוקר במכון משפט והלכה בישראל

ביטול מכירת רכב מחמת תקלות

'ארץ חמדה גזית' חיפה / שבט תשפ"ב / תיק 81112

דיינים: הרב אליהו בלום, הרב ערן טננבאום, הרב יעקב סלקמון

המקרה בקצרה: התובע, שהוא תושב ירושלים, רכש מהנתבע שהוא תושב כרמיאל רכב משנת 2011. הרכב נקנה במחיר נמוך במעט ממחיר המחירון, בסך 38,000 ₪. הנתבע אמר לתובע לפני המכירה שיש תקלה במזרקים, והתובע נסע לירושלים על מנת לתקן את התקלה. במהלך הנסיעה הוא הרגיש שהרכב 'לא סוחב' והזמין גרר שהביא את הרכב למוסך בירושלים. לאחר שהמזרקים תוקנו התברר לתובע שהרכב עדיין לא נוסע טוב, והורגשו תקלות נוספות. במוסך בירושלים נאמר לתובע שיש תקלות משמעותיות במנוע ובממסרת.

התובע דחה את הרכב הועבר למוסך המרכזי של החברה באשדוד, שם נאמר לתובע שהממסרת והמנוע אינם תקינים, ועלות הטיפול הוערכה בסך 20,000 ₪. התובע טען כי מדברי המוסך באשדוד עולה שהרכב היה לקוי עוד לפני שקנה אותו, והבעיות במנוע ובממסרת לא נבעו מהנסיעה. לכן התובע ביקש לבטל את העסקה. בנוסף הוא ביקש החזר עבור ההשקעה ברכב בסך 7,912 ₪.

הנתבע טען שהרכב נמכר בתום לב גמור, הוא לא ידע על תקלה ברכב מלבד המזרקים. התובע החליט לנסוע לירושלים לפני תיקון המזרקים, וסירב לתקן אותו בכרמיאל או לקחת אותו לירושלים עם גרר, ולכן יתכן שהנסיעה היא שגרמה לתקלות. כמו כן היתה לתובע אפשרות לבדוק את הרכב לפני הקנייה והוא לא עשה זאת. הנתבע הסכים לקחת על עצמו את עלות התיקון של המזרקים בלבד.

בפני בית הדין הובאו עדויות של בעל המוסך שטיפל ברכב בכרמיאל, ועדות נציגי המוסך באשדוד שטיפל ברכב כעת, כמו כן בית הדין פנה לעוד שני בעלי מוסכים למתן חוות דעת.

פסק הדין בקצרה: מכירת הרכב מבוטלת, לכן על הנתבע להשיב למוכר את התמורה שקיבל בסך 38,000 ₪ בתוספת עלות הוצאות בסך 4,200 ₪ וכן חצי מאגרת בית הדין. 21,000 ₪ ישולמו במועד העברת הבעלות, והשאר לאחר 30 יום.

נימוקים בקצרה:

א. עדות בעלי המוסכים

בית הדין שאל את ארבעת בעלי המוסכים האם נסיעה ברכב עם מזרקים לא תקינים עלולה לגרום לנזקים שקיימים כעת במנוע ובממסרת. ארבעתם ענו שלא צפוי נזק לממסרת, אך הם נחלקו לגבי נזק למנוע. בית הדין החליט לתת משקל יתר לעדות בעל המוסך באשדוד שמתמחה ברכב מסוג זה. לדבריו, הנזק למנוע לא נגרם מנסיעה עם מזרקים תקולים, ושיקפה בעייה שנוצרה במהלך נסיעות ארוכות בעבר. בעקבות זאת, בית הדין קבע כי התקלות היו ברכב טרם למכירה. כיוון שכך, מדובר במקח טעות (עפ"י חוקי התורה: מקח טעות עקב אי התאמה, שו"ע חו"מ רלב) הן בגלל המרכזיות של התקלות, והן בשל העלות הכרוכה בתיקונם.

ב. האם אי בדיקת רכב מהווה מחילה על מקח טעות?

בעניין זה נחלקו הפוסקים. דעת המגיד משנה (מכירה טו, ג) היא שכאשר קונה לא ביצע בדיקה קלה ולאחר מכן נמצא מום במוצר, הוא אינו יכול לטעון למקח טעות, וכך פסק הסמ"ע (רלב, ז). לעומתם, המשנה למלך (מכירה טו, ג) כתב שגם וויתור על בדיקה אינו שולל את הזכות לבטל את המקח (פס"ד ארץ חמדה גזית 1-77036).

במקרה זה, גם לדעת המגיד משנה התובע לא איבד את זכותו לביטול המקח, משום שמדובר על בדיקה שמצריכה מאמצים ומשאבים, וכן לא היה ניתן לבדוק את הרכב בשל מצב המזרקים בעת הקנייה.

ג. הוצאות הקונה עבור תיקון הרכב

הקונה תיקן את המזרקים, ביצע טיפול תקופתי והחלפת רצועות מנוע, בעלות של 7,912 ₪, והוא ביקש מהנתבע החזר על כך. אמנם שכשהוא השקיע את הכסף הוא חשב שהרכב יישאר בידי, ולכן ניתן להגדיר זאת כיועד לתוך שדה חבירו ב"רשות". במקרה כזה הוא זכאי לקבל את ההוצאות שהוציא והשביחו את הרכב (חוקי התורה: הגורם לחברו הנאה ממונית ללא הסכם, סעיף 2; שו"ע חו"מ קג, ט). כיוון שחלק מתיקונים אלו אינם הכרחיים, אין חובה לנתבע לשלם עבורם, אלא עבור התיקונים ההכרחיים, בסך 4,514 ₪. מסכום זה יש לקזז את הסכום שהמוכר העביר כבר לתובע בסך 500 ₪. הוצאות הגרירה שלא הועילו למוכר ישולמו על ידי הקונה.

ד. ירידת ערך הרכב

אין לקונה חיוב לשלם על ירידת ערך הרכב עקב הוספת בעלים במרשם, משום שלא הוא שיצר את ירידת הערך הזו. אולם התובע זכאי לבקש למכור לקונה נוסף מבלי לרשום את הרכב חזרה על שמו, על מנת למנוע ירידת ערך נוספת בשל בעלים נוספים.

למעבר לפסק הדין

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

לע"י שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט	לע"י רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג	לע"י גב' לוריא הופמן ז"ל	לע"י חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה	לע"י סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח
לע"י הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד				

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"י)

Pennsylvania, USA

פנסילבניה, ארה"ב

אדר תשע"ז

צביעת שיער על ידי גבר בפורים

שאלה

האם מותר לבן לצבוע את שערו בפורים?

תשובה

אם מדובר בספריי המיועד לתחפושות בלבד, וניכר שאינו צבע כדרך שהנשים צובעות את שערן, הדבר מותר. אם מדובר בצבע אשר בדרך כלל נשים משתמשות לצביעת שערן, מן הראוי להחמיר, אולם אין למחות במקילים¹.

¹ בגמ' (שבת צד ע"ב) מובאת ברייתא: "תניא נמי הכי: הנוטל מלא פי הזוג בשבת - חיוב, וכמה מלא פי הזוג - שתיים, רבי אליעזר אומר: אחת. ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות, שאפילו אחת חיוב. ודבר זה - אף בחול אסור, משום שנאמר לא ילבש גבר שמלת אשה". הרי שאסור לגבר לצבוע את שערותיו הלבנות לשחורות משום לא ילבש. וכן פסקו הרמב"ם (הלי עבודה זרה יב, ז) והשו"ע (יו"ד קפב, ו), ולכן צביעת שיער לגברים אסורה משום לא ילבש. אלא שבפורים יש שהקלו לגברים להתחפש בתחפושות של נשים, ולא חששו לאיסור לא ילבש, ולפי שיטתם יהיה ניתן להקל אף בצביעת השיער (שהרי שניהם אסורים באותו איסור). המהר"י מינץ בתשובה סימן ט"ו כתב שנהגו כן, והביא מספר סברות להקל: א. מאחר שזה מנהג מקובל בפורים, לא שייך בזה לא ילבש. ב. כיון שלא עושים כן לשם נוי ופריצות, אלא משום שמחת פורים, אין בזה איסור לא ילבש. וכשם שיש סוברים שלא חייבים על גזל בפורים, משום שמחת פורים. וכתב הדרכי משה (או"ח תרצ"ו), שלדעה זו ניתן להקל בפורים גם לגבי לבישת כלאיים האסורים מדרבנן, כיון שעושים כן לשם שמחה, שהרי אפילו איסור דאורייתא של לא ילבש התיירו לשם שמחה. אולם הדרכי משה משיך וכותב, "אמנם ראיתי למהר"י ברי"ן, שקרא תגר על המנהג של לבישת כלאיים, וכתב ויש תולין עצמן בתשובת ריב"א שכתב דליכא למיחש לאיסור גזל משום שמחה. ולא מילתא היא, דממון ניתן למחילה דהפקר בית דין הפקר מה שאין כן באיסור. ושמעתי מאבא מורי ז"ל שהיה מוחה באותן הלוכשים כלאיים וכן אני נוהג אחריו עכ"ל. ולפי זה כל שכן דאסור ללבוש הפרצופין". היינו שלפי המהר"י ברי"ן שאסר ללבוש בפורים כלאיים שאיסורם מדרבנן, כל שכן שיש לאסור ללבוש תחפושות של אישה שאיסורו מדאורייתא. ולמסקנה כתב הדרכי משה, שמאחר שפשט המנהג להתיר, נראה לו ליישבו. בגמ' ב"ב (ק"ג ע"א) יש מי שמתיר ללבוש כלאיים כדי להעביר המכס, ומשמע א"כ שכיון שלא מכיון ללבישה מותר, וא"כ ה"ה בתחפושת. [נראה שהדמיון לכלאיים הוא, שכשם שבכלאים אין כוונתו בלבישה אלא להעביר המכס, ה"ה בתחפושת שאין כוונתו ללבישה אלא רק להצגה. אלא שהוכחה זו נראית דחוקה, משום שיש הבדל גדול בין לבישת כלאיים ע"מ להעביר את המכס שאין לו שום רצון חיובי בלבישה, לעומת תחפושת שיש לו רצון ועניין בעצם הלבישה. ונראה שגם הדרכי משה חש בדחוק זה, ולכן מוכיח באופן נוסף.] והוסיף להוכיח את ההיתר, לפי דעת המפרשים (רע"ב כלאיים ט, ב בשם רבותיו) שמטרת הלבשה שם היא כדי שיחשבו שאינו יהודי, כלומר שיש להתיר לבישת איסור המיועדת לצורך הסתרת הפנים. אלא שהדרכי משה מסיים, "כן נראה לי טעם המנהג, אבל טוב להחמיר ולעבוד את ה' בשמחה ולהיות גילה ברעדה". הרמ"א (תרצ"ו, ח) פסק, "ומה שנהגו ללבוש פרצופים בפורים, וגבר לובש שמלת אשה ואשה כלי גבר, אין איסור בדבר מאחר שאין מכוונין אלא לשמחה בעלמא; וכן בלבישת כלאיים דרבנן. וי"א דאסור, אבל המנהג כסברא הראשונה". אלא שהרבה אחרונים חולקים על הרמ"א וכתבו שגם בפורים אין להקל בזה הבי"ח (יו"ד קפב, ה) כותב, "ויש לתת לב על מה שנוהגים בפורים לשנות בגדיהם מאיש לאשה ומאשה לאיש ואין מוחה, ולפי מה שכתבתי בדברים העשויין לנוי ולקישוט אסור לדברי הכל להתכוין כדי להתדמות. וכבר השיב ה"ר יהודה מינץ ז"ל על זה כמבואר בתשובתו (סו"ס טו ד"ה על דבר), ואמר דכיון שאינו עושה כן אלא משום שמחת פורים אין בו איסור... ונראה לפע"ד דדבריו בזה דחויים המה ממי"ש הר"א ממי"ץ להדיא... ואין ספק שאילו לא היו נעלמים מ"ש הר"א ממי"ץ בזה ממהר"ר יהודה מינץ, לא היה כותב כן... ואין עלינו לומר בזה אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין... אבל כל ירא שמים יזהיר לאנשי ביתו ולנשמעים בקולו, שלא יעברו על איסור לא, לא בפורים ולא בשמחת חתן וכלה, ותבא עליו ברכה להרים מכשולות מדרך עמינו ומנהגים לא הגונים לא ינהגו עוד". גם ה"ט"ז (שם ס"ק ד) כותב, "ובאורח חיים סימן תרצ"ו הביא רמ"א, דאפילו מפני שמחת פורים המנהג להתיר בזה, ואף על גב דיש אוסרים. ומו"ח ז"ל כתב שיש לאסור את זה, והביא ראיה ממה שכתב ר"א ממי"ץ לאסור לעשות כן מפני שמחת חתן או כלה. והשומע לאסור תבוא עליו ברכה, כי יש הרבה מכשולות חס ושלום מזה כשהולכין ביחד בלי היכר איש או אשה" (וראה גם בש"ך שם ס"ק ז). ועיין בחזון עובדיה (פורים עמ' קצט-רא) שהביא הרבה פוסקים שכתבו להחמיר בזה. המשנה ברורה (או"ח תרצ"ו ס"ק ל) כתב, "ענין ביו"ד סימן קפ"ב, שכתב שם ה"ט"ז בשם הבי"ח שיש לבטל מנהג זה הן בפורים או בשמחת נישואין, וכ"כ באה"ג שם. ואם כל המלבושים של איש רק מלבוש אי של אשה וניכרים הם, אפשר שאין למחות בהם [פמ"ג]. ועיין בכנה"ג ובשלי"ה שהזירו להרחיק מזה". מהאמור לעיל נראה, שאין להקל לאיש להתחפש בתחפושת אישה ולהיפך, והוא הדין שאין להקל לאיש (או לילד) לצבוע את שערו בצבע בו נשים רגילות לצבוע. אולם נראה שכן ניתן להקל במקרה שזהו סוג צבע 'פורימי' מובהק, כגון ספריי מסוג מסויים הנמכר בחנויות צעצועים וכד', באופן שניכר לעין כל שאין דרך אישה לצבוע בסגנון כזה. למקורות נוספים, עיינו עוד לעיל בשאלה הקודמת (שאלה מב).

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,

הרב משה ארנרייך
הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:

הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:

הרב פרו' אברהם שטינברג
הרב פרו' דרור פיקסלר
הרב פרו' נתן קלר

חדש - "צפנת ישעיהו" מאת הרב יוסף כרמל

הנביא ישעיהו פעל באחת מהתקופות הסוערות והדרמטיות ביותר בחיי האומה הישראלית. תקופה של ציפיה למשיח שנשברה ברעש אדמה נורא, וחוללה גם מהפך רוחני ופוליטי. האור בקצה המנהרה הפיעו שוב רק במיש של חזקיהו. צפנת ישעיהו: מעוזיה עד אחז מפגיש אותנו עם שלושה מלכים שעמדו בצומת היסטוריה בתולדות עמנו: עזיהו, המלך שדרש את האלהים אך לקה בצרעת בעקבות חטאו; יותם, המלך הצדיק ביותר בתולדות עמנו; ואחז, המלך אשר הכיר בקב"ה אבל לא האמין בהשגחתו. בביאורו לנבואות ישעיהו, נצמד הרב כרמל, לדברי חכמינו וגדולי הראשונים, ומציע דרך מרתקת ללימוד תנ"ך בעקבות חז"ל. קריאה זו מבהירה את התכנית האלוהית ומבררת סוגיות עקרוניות באמונה. צפנת ישעיהו מגלה לקורא את משמעות הנבואות לדורו של הנביא ואת הרלוונטיות שלהן לדורנו.

לרכישה

